VIIKONVAIHDE

Perinteisiä makuja. Kemiönsaarella opeteltiin valmistamaan marjajalosteita mahdollisimman vähillä lisäaineilla. Sivu 15

Näkökulma vaihtoon. Millaisen tarinan maailmanhistoriasta kirjoittaisi nauta tai loinen? Sivu 14

Uusi ura. Arto Ojakoski luopui emolehmistä ja ryhtyi opiskelemaan historiaa. Sivu 16

JUKKA PASONEN

”Ajan kääntäminen euroiksi tuhoaa periaatteen, jonka mukaan aikapankissa kaikkien aika on samanarvoista.”

JÄRJESTELMÄ

Aikapankissa vaihdetaan aikaa

Vaihtojärjestelmä, jossa jäsenet voivat vaihtaa erilaisia palveluja ilman rahaa.
Palvelut hinnoitellaan aikayksiköllä (tovi), jota käyttäjät siirtävät toistensa tileille hankkiessaan tai tuottaessaan palveluja.
Jäsenet eivät vaihda työsuorituksia suoraan keskenään, vaan kertyvillä toveilla palveluja voi lunastaa keltä tahansa jäseneltä.
Suomessa toimii kymmeniä aikapankkeja eri paikkakunnilla.
Toiminta perustuu pääosin Community Exchange Systems Ltd:n (CES) kehittämään konseptiin.
Lähde: www.aikapankit.fi

Verottajalle aika on rahaa

Aikapankit tarjoavat väylän auttaa lähimmäistä. Nykyaikainen naapuriapu perustuu palvelujen vaihtamiseen. Nyt verottaja haluaa oman osansa toiminnasta. Moni pelkää, että yhteisöllisyys kärsii.

Palvelujen vaihtamisesta tuli verollista toimintaa 5. marraskuuta alkaen. Muutos on tyrehdyttänyt monen aikapankin toiminnan.

”Nyt vedetään happea ja mietitään, mitä verottajan ohjeistus tarkoittaa käytännössä”, kertoo yhdyshenkilö **Suvi Heino** Fiskarsin aikapankista. Siellä rinkiin kuuluu viitisenkymmentä ihmistä.

Heinon mukaan naapureita autetaan edelleen vilkkaasti, mutta toveja ei lasketa. Tovi on aikapankin maksuyksikkö. Kaikki työsuoritukset ovat samanarvoisia eli yhdestä tunnista saa tililleen yhden tovin.

Nyt verottaja haluaa tehdä ajasta rahaa. Se katsoo, että työn ja palvelujen vaihtaminen on pääsääntöisesti veronalaista toimintaa. Verokarhun kouran välttää vain, jos työ on ”tavanomaiseen ja vähäiseen naapuriapuun rinnastettavaa, satunnaista työtä”.

Palvelusten vaihtamista ei voida pitää verovapaana, jos työ liittyy jommankumman aikapankkilaisen palkkatyöhön, elinkeinoon, maatalouteen tai muuhun tulonhankintaan.

Verotettavia töitä ovat esimerkiksi rakennustyöt, opetus, käännöstyöt, kokopäiväinen lastenhoito, oikeudelliset palvelut, terveydenhoito ja ammattihierojan suorittama hieronta. Myös tavaroiden vuokraaminen on aina verollista toimintaa.

Sekavat säännöt

Aikapankeissa ollaan ihmeissään, koska ohjeistus on erittäin tulkinnanvarainen.

Verottaja on valaissut tulkintaa seuraavasti Facebookissa: ”Muutama kerta vuodessa on selkeästi satunnaista, mutta viisi kertaa viikossa vuoden ajan ei. Asia ratkaistaan tapauskohtaisesti. Mitään yksikäsitteistä rajaa ei voi antaa.”

Satunnaiseksi naapuriavuksi voidaan lukea muun muassa lumitöiden tekeminen, kukkien kasteleminen, nurmikon leikkaaminen, renkaiden vaihto, auton peseminen, lemmikkien tai lasten hoitaminen lyhytaikaisesti, ikkunoiden peseminen, vaatteiden korjaaminen tai muun kuin koulutetun hierojan hieronta.

Lisäksi verottaja korostaa, että ”aikapankkitoiminta ei ole valvonnan tai harmaan talouden torjunnan tärkeysjärjestyksen kärkipäässä”.

Kuulostaa siltä, että verojen maksaminen jää kunkin aikapankkilaisen omantunnon kysymykseksi.

Ajasta rahaa

Miten aikaa sitten voi verottaa?

”Hyvä kysymys. Sitä mekin ihmetellään”, vastaa aktiivi **Tuuli Hirvilammi** Stadin aikapankista.

Käytännössä jäsenten pitäisi ilmoittaa palvelujen käypä arvo veroilmoituksessa. Esimerkiksi säännölliselle puutarhanhoidolle olisi määriteltävä markkinaarvo, joka lisättäisiin aikapankkilaisen vuosituloon.

”Ajan kääntäminen euroiksi tuhoaa periaatteen, jonka mukaan aikapankissa kaikkien aika on samanarvoista”, Hirvilammi tiivistää ongelman.

Hän ei ylipäätään ymmärrä, miksi näin vaikeaselkoisia ohjeistuksia luodaan. Epäselvyyksien vuoksi aikapankkien toiminta on hyytynyt muun muassa Turussa, Vihdissä ja Mikkelissä.

Monissa maissa, kuten Britanniassa ja Yhdysvalloissa, aikapankit ovat verovapaata toimintaa.

Anomus päättäjille

Suomen suurin aikapankki, Stadin aikapankki, on arvostellut verottajan päätöstä raskaasti.

”Aikapankit ovat yhteisöllisyyden ja naapuriavun uusi muoto. Toiminnan verottaminen on hyvinvointitappio”, marraskuisessa tiedotteessa todetaan.

Stadin aikapankki korostaa, ettei toiminnalla tavoitella taloudellista voittoa.

”Palvelujen arvon laskeminen euroissa vähentää tulevaisuudessa aikapankkitoimintaa, koska se lisää eriarvoisuutta käyttäjien välille, vaikeuttaa keskinäisiä vaihtoja, aiheuttaa epävarmuutta veroseuraamuksista ja lisää toimintaan liittyvää byrokratiaa.”

Stadin aikapankki toivoo, että päättäjät antaisivat toiminnalle esimerkiksi kahden vuoden verovapaan lisäajan, jonka aikana myös aikapankkien yhteiskunnalliset vaikutukset arvioitaisiin.

Apua pienituloisille

Stadin aikapankissa tarjottujen palvelujen kirjo yllättää.

Nettisivuilla tarjotaan toveja vastaan muun muassa improvisaatiotunteja, tavaroiden järjestelyä, reikihoitoa, koiran ulkoilutusta, korjausompelua, valmennusta pääsykokeisiin, kodin laitteiden korjausta, hiustenleikkuuta, talousarviointia, graafista suunnittelua, soiton opetusta, intialaista päähierontaa sekä tavaroiden lainausta.

Hirvilammin mukaan valtaosa palveluista on sellaisia, joita ei pysty rahalla ostamaan. Puhelinluettelosta on vaikea löytää yritystä, joka tulisi hoitamaan marsua tai vaihtamaan lampun.

Aikapankki mahdollistaa avun saamisen pieniin askareisiin. Erityisen tärkeitä palvelukset ovat eläkeläisille ja pienituloisille.

KATJA LAMMINEN

Joku näppärämpi korjasi vetoketjun

Lauri Kettunen on ollut alusta asti mukana helsinkiläisessä Stadin aikapankissa. Yhteisöön kuuluu yli 3 000 jäsentä.

Hän ei verottajan ohjeita hätkähdä, vaan aikoo jatkaa toimintaa kuten ennenkin. Tuskin verottaja Kettusen tekemisistä kiinnostuukaan, sillä hän pääasiassa teettää palveluja itselleen ja niitäkin satunnaisesti.

Viimeksi joku korjasi takista vetoketjun muutamaa tovia vastaan. Joskus Kettunen on saanut autokyydin ja joskus käynyt jalkahieronnassa.

Kettusen tovitili on miinuksella, mutta joustoa löytyy jopa 50 tovin eli 50 tunnin miinuksille.

Verottaja näpertelee

Kettunen itse suunnittelee tarjoavansa tavaroiden siivous- ja lajittelupalvelua, kuskausta keräyspisteisiin tai muuta vastaavaa. ”Ei ole tullut mieleenkään, että tästä pienestä puuhastelusta joutuu vielä verottajankin kanssa tekemisiin.”

Kettusen mielestä aikapankkityön verottaminen on näpertelyä.

”Aika jonglööri saat olla, jos aikapankissa kierrät veroja”, hän naurahtaa.

Kettunen toivoo, että toiminnalle löytyy Suomessa tilaa.

”Voihan olla, että nämä ovat vasta kasvukipuja”, Kettunen toteaa viitaten siihen, että aikapankit rantautuivat Suomeen muutama vuosi sitten.

”Olisi jättipotti, jos saataisiin verottaja myöntämään, että tuli ammuttua ohjuksella hyttystä.”

Kylämeininkiä kaupunkiin

Kettunen korostaa aikapankin toimintaa yhteiskuntaa tukevana työnä ja virikkeiden tarjoajana.

”Ihminen on kansalaisyhteiskunnan toimija, ei valmiin odottaja.”

Kettunen näkee, että palveluiden vaihtaminen on sosiaalityötä parhaimmillaan. Englannissa tätä puolta on tutkittukin.

”Huomattiin, että rikollisuus väheni paikoin, koska aikapankit toivat epäsosiaaliselle ainekselle mielekkyyttä elämään.”

Helsingissä nuoret ovat ottaneet aikapankkitoiminnan omakseen. Esimerkiksi Kumpulassa on Kettusen mukaan saavutettu kylämäinen meininki. Kaupungissa ei niin helposti tutustu naapureihin, joten aikapankki tarjoaa siihen sopivan väylän.

Osin omastakin kokemuksesta Kettunen tietää, että aikapankkilaiset saattavat olla omaishoitajan henkireikä. Joku tulee hetkeksi jeesaamaan, että pääsee lepäämään.

Kunnalta sellaista apua on vaikea saada.

Kettunen uskoo ja toivoo, että päättäjät näkevät aikapankkien hyödyllisen puolen ja ”verottajallakin valo kirkastuu”.

KATJA LAMMINEN

MARKKU VUORIKARI

Lauri Kettunen on tutustunut ihmisiin aikapankin kautta. Viimeksi hän korjautti takkinsa vetoketjun.